

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 510/2012-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. júna 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészároša prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti R., s. r. o., zastúpenej A., s. r. o., pre namietané porušenie čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 porušil základné právo spoločnosti R., s. r. o., na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 z 31. júla 2012 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Spoločnosti R., s. r. o., p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 323,49 € (slovom tristodvadsaťtri eur a štyridsaťdeväť centov), ktorú j e Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet A., s. r. o., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 510/2012-23 z 13. novembra 2012 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti R., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 4 M Obdo 4/2012.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka podaním právneho zástupcu z 22. apríla 2013 a tiež najvyšší súd vo vyjadrení zo 16. apríla 2013 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 21 Cb 101/2011-86 zo 14. septembra 2011 v právnej veci žalobkyne e., s. r. o. (ďalej len „žalobkyňa“), proti sťažovateľke ako žalovanej bolo vydané predbežné opatrenie, ktorým sa sťažovateľke ako jedinej spoločníčke spoločnosti s., spol. s r. o., t. j. stopercentnej vlastníčke obchodného podielu, zakazuje tento obchodný podiel predať, darovať, zameniť, založiť, zaťažiť vecným bremenom, predkupným právom, uzavrieť, čo sa týka tohto obchodného podielu, zmluvu o budúcej zmluve, vložiť ako vklad na podnikanie,

ručiť, vyhotoviť notársku zápisnicu – exekučný titul týkajúci sa tohto obchodného podielu, alebo akokoľvek inak nakladať s uvedeným obchodným podielom, a to až do právoplatného skončenia súdneho konania o podanej odporovacej žalobe o neúčinnosť právneho úkonu – zmluvy o prevode obchodného podielu uzavretej medzi spoločnosťou C., a. s., ako prevodkyňou a sťažovateľkou ako nadobúdatelkou. Zároveň bolo žalobkyni uložené podať návrh vo veci samej do 30 dní od doručenia predbežného opatrenia.

Uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Cob 26/2011-273 zo 14. septembra 2011 bolo uznesenie okresného súdu zmenené tak, že v časti, ktorou bolo sťažovateľke ako jedinej spoločníčke spoločnosti s., spol. s r. o., t. j. stopercentnej vlastníčke obchodného podielu, zakázané s obchodným podielom akokoľvek nakladať, bol návrh zamietnutý. V prevyšujúcej časti bolo uznesenie okresného súdu potvrdené.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 z 31. júla 2012 bolo mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolať“) proti uzneseniu krajského súdu zamietnuté. Mimoriadne dovolanie z 1. júna 2012 bolo najvyššiemu súdu doručené 6. júna 2012 a bolo podané na základe podnetu sťažovateľky z 24. októbra 2011.

Žalobkyňa podala voči sťažovateľke 19. mája 2011 štyri návrhy na vydanie predbežného opatrenia, a to totožného znenia. Išlo o návrhy podané Okresnému súdu Bratislava I (sp. zn. 28 Cb 206/2011), Okresnému súdu Košice-okolie (sp. zn. 13 C 39/2011), Okresnému súdu Košice II (sp. zn. 35 Cb 51/2011) a napokon okresnému súdu (sp. zn. 21 Cb 101/2011). Okresný súd Bratislava I vec s poukazom na ustanovenie § 105 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku postúpil Okresnému súdu Bratislava II, ktorý je všeobecným súdom sťažovateľky, a to z dôvodu, že žalobkyňa vystupovala v postavení navrhovateľky na Okresnom súde Bratislava I v rôznych veciach opakovane. Okresný súd Košice-okolie vec v zmysle ustanovenia § 105 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku postúpil Okresnému súdu Bratislava II, ktorý je všeobecným súdom sťažovateľky, a to z dôvodu, že žalobkyňa ako navrhovateľka vystupovala na Okresnom súde Košice-okolie v rôznych veciach opakovane. Okresný súd Košice II uznesením sp. zn. 35 Cb 51/2011 z 8. júna 2011 vydal predbežné opatrenie, ktorým návrhu vyhovel a súčasne uložil

žalobkyni podať návrh na začatie konania vo veci samej v lehote 60 dní od právoplatnosti uznesenia. Na základe odvolania sťažovateľky, ktorá okrem iného namietala miestnu nepríslušnosť Okresného súdu Košice II (keďže miestne príslušným súdom, ktorý bol oprávnený o návrhu na vydanie predbežného opatrenia rozhodnúť, bol všeobecný súd sťažovateľky ako odporkyne v konaní, teda Okresný súd Bratislava II), uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Cob 159/2011-125 z 20. júla 2011 bolo uznesenie Okresného súdu Košice II zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd v Košiciach konštatoval, že odvolanie, ktoré sťažovateľka podala, bolo jej prvým úkonom, ktorý jej v konaní patril, pričom v ňom uplatnila aj námietku miestnej nepríslušnosti. V danej veci by vo veci samej boli žalované dve spoločnosti, a to jedna so sídlom v R. a druhá (sťažovateľka) so sídlom v B. Preto miestne príslušným súdom vo veci samej by mohol byť Okresný súd Rožňava alebo Okresný súd Bratislava II a jeden z týchto súdov by bol miestne príslušný aj na nariadenie predbežného opatrenia. Ďalej podľa Krajského súdu v Košiciach právna úprava uvedená v § 105 ods. 1 štvrtej vete Občianskeho súdneho poriadku dáva účastníkovi konania právo namietat miestnu príslušnosť súdu pri prvom úkone, ktorý mu patril. V danej veci týmto úkonom je odvolanie sťažovateľky proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia. Aby zákonné právo sťažovateľky namietat miestnu príslušnosť súdu pri prvom úkone, ktorý jej patrí, bolo naplnené a zrealizované, muselo sa napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Na základe právneho názoru Krajského súdu v Košiciach Okresný súd Košice II 26. júla 2011 vec postúpil Okresnému súdu Bratislava II. Napokon vo veci vedenej okresným súdom bolo rozhodnuté tak, ako to už sťažovateľka uviedla.

Krajský súd vo svojom potvrdzujúcom uznesení sp. zn. 5 Cob 26/2011 zo 14. septembra 2011 poukázal na ustanovenie § 105 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého súd skúma miestnu príslušnosť iba podľa § 88. Návrh na nariadenie predbežného opatrenia môže byť uplatnený na ktoromkoľvek súde. Keďže v konaniach o nariadenie predbežného opatrenia sa podaný návrh doručuje žalovanému až spolu s rozhodnutím o nariadení predbežného opatrenia, nebol dôvod, aby okresný súd skúmal miestnu príslušnosť aj podľa § 84 až § 87 Občianskeho súdneho poriadku v súvislosti s námietkou miestnej príslušnosti zo strany sťažovateľky. Námietku miestnej

príslušnosti v takomto prípade nie je dôvodné skúmať ani vtedy, ak ju namieta žalovaný v odvolaní proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia. Ak okresný súd nariadil predbežné opatrenie, je povinnosťou žalobkyne uplatniť na okresnom súde aj návrh vo veci samej (odporovaciú žalobu o neúčinnosť právneho úkonu).

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 z 31. júla 2012 vyplýva, že ak okresný súd pred rozhodnutím o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia skúmal len miestnu príslušnosť podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku a zistil, že výlučná miestna príslušnosť iného okresného súdu nie je daná a žalobkyňa nevystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľka, nemožno sa námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou sťažovateľkou v odvolacom konaní zaoberať, aj keď odvolanie je prvým úkonom, ktorý sťažovateľke patrí.

Podľa názoru sťažovateľky uzneseniami všeobecných súdov došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru. Okresný súd, ktorý vo veci konal v prvom stupni, vzhľadom na platnú právnu úpravu nebol v skutočnosti miestne príslušný, keďže v jeho obvode sťažovateľka ako potenciálna žalovaná vo veci samej nemá sídlo. Miestne príslušným mal byť Okresný súd Bratislava II. Súd z úradnej povinnosti skúma, či je daná jeho miestna príslušnosť, avšak zásadne skúma iba osobitnú výlučnú miestnu príslušnosť podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne súd skúma miestnu príslušnosť aj podľa ustanovení § 84 až § 87 Občianskeho súdneho poriadku, a to vtedy, ak navrhovateľ vystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ alebo ak miestnu príslušnosť namieta odporca. Keďže (ako to potvrdzujú listy Okresného súdu Bratislava I a Okresného súdu Košice-okolie) žalobkyňa vystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľka, bola splnená podmienka na to, aby okresný súd preskúmal miestnu príslušnosť z úradnej povinnosti aj v predmetnej veci. Navyše, sťažovateľka v odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu (čo bolo prvým úkonom, ktorý jej vo veci patrilo, keďže návrh na nariadenie predbežného opatrenia jej bol doručený až spolu s uznesením okresného súdu) namietala miestnu príslušnosť okresného súdu. Ak súd v konaní zistí, že nie je miestne príslušný, neodkladne postúpi vec príslušnému súdu, o čom účastníkov konania upovedomí. Práve takýto postup mal okresný súd zvoliť. Mal teda postupovať

obdobne ako Okresný súd Bratislava I, Okresný súd Košice-okolie a Okresný súd Košice II. Krajský súd neprihliadol na to, že sťažovateľka v odvolaní namietla miestnu príslušnosť okresného súdu. Hoci je pravdou jeho konštatovanie, podľa ktorého návrh na nariadenie predbežného opatrenia môže byť uplatnený na ktoromkoľvek súde, neznamená to ešte, že sa miestne nepríslušný súd stane miestne príslušným na základe rozhodnutia navrhovateľa. Právny názor krajského súdu absolútne popiera zákonný inštitút miestnej príslušnosti.

Napokon, pokiaľ najvyšší súd tvrdí, že záujem na účinnej a rýchlej dočasnej ochrane práv má prednosť pred právom odporcu vyjadriť sa k návrhu a namietat miestnu príslušnosť pred nariadením predbežného opatrenia, tak treba uviesť, že uprednostňuje subjektívne právo žalobkyne pred ústavným právom sťažovateľky na zákonného sudcu.

Sťažovateľka navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny a dohovoru v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 21 Cb 101/2011, krajským súdom pod sp. zn. 5 Cob 26/2011 a najvyšším súdom pod sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 s tým, aby boli uznesenia okresného súdu z 12. júla 2011, krajského súdu zo 14. septembra 2011 a najvyššieho súdu z 31. júla 2012 zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

V doplňujúcom podaní právneho zástupcu sťažovateľky z 22. apríla 2013 doručenom ústavnému súdu 24. apríla 2013 sťažovateľka uplatnila právo na náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v celkovej sume 323,49 €.

Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu č. k. KP 4/2012-72 (Nobs 176/2012) zo 16. apríla 2013 doručeného ústavnému súdu 10. mája 2013 vyplýva, že sťažnosť považuje za zjavne neopodstatnenú. Zotrváva na právnom posúdení veci uvedenom v odôvodnení napadnutého uznesenia. Nad jeho rámec ozrejmuje, že ak okresný súd pred rozhodnutím o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia podľa § 74 Občianskeho súdneho poriadku skúmal len miestnu príslušnosť podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku, a zistil, že výlučná miestna príslušnosť iného okresného súdu nie je daná a žalobkyňa nevystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ, nemôže sa

námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou sťažovateľkou v odvolacom konaní zaoberať, aj keď odvolanie je prvým úkonom, ktorý sťažovateľke patrí. Uvedeným postupom preto nebolo sťažovateľke odňaté právo na zákonného sudcu. V nadväznosti na uvedené zastáva názor, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základných práv zaručených ústavou a dohovorom neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť záver o ich porušení. Postupom najvyššieho súdu k porušeniu označených práv nedošlo.

Ústavný súd doručil sťažnosť a uznesenie č. k. II. ÚS 510/2012-23 z 13. novembra 2012 aj právnej nástupkyňi žalobkyne (keďže žalobkyňa bola 24. augusta 2011 vymazaná z obchodného registra a od 25. augusta 2011 bola ako jej právna nástupkyňa zapísaná spoločnosť L., s. r. o.) s tým, aby sa aj ona mohla vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu môže byť dotknutá vo svojich právach. Prípís ústavného súdu bol vrátený s tým, že adresát nie je na uvedenej adrese známy, hoci uvedená adresa bola totožná s adresou, resp. sídlom zapísaným v obchodnom registri.

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 z 31. júla 2012 vyplýva, že ním bolo zamietnuté mimoriadne dovolanie dovolateľa proti uzneseniam okresného súdu č. k. 21 Cb 101/2011-86 z 12. júla 2011 a krajského súdu č. k. 5 Cob 26/2011-273 zo 14. septembra 2011. Podľa názoru najvyššieho súdu súd v prípade návrhu na nariadenie predbežného opatrenia pred začatím konania skúma miestnu príslušnosť podľa § 105 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku rovnako ako v konaní vo veci samej. Keďže v danej veci nie je daná výlučná miestna príslušnosť iného súdu podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku, žalobkyňa nevystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľka a sťažovateľka nenamietala miestnu príslušnosť (aj keď jej do rozhodnutia nepatrilo žiadny úkon), okresný súd nemal možnosť v zmysle § 105 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku pred rozhodnutím o tomto návrhu skúmať miestnu príslušnosť podľa § 84 až § 87 Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 75 ods. 8 Občianskeho súdneho poriadku o nariadení predbežného opatrenia rozhodne súd aj bez vyjadrenia ostatných účastníkov. Návrh

na nariadenie predbežného opatrenia doručí súd ostatným účastníkom až spolu s uznesením, ktorým bolo predbežné opatrenie nariadené. Ak bol návrh na nariadenie predbežného opatrenia odmietnutý alebo zamietnutý, nedoručuje súd ostatným účastníkom uznesenie o jeho odmietnutí alebo zamietnutí ani prípadné odvolanie navrhovateľa. Uznesenie odvolacieho súdu im doručí, len ak ním bolo nariadené predbežné opatrenie. Z citovaného ustanovenia je zrejmé, že návrh na nariadenie predbežného opatrenia nie je potrebné doručovať ostatným účastníkom, pokiaľ mu súd vyhovie a odporcovi ho doručuje až spolu s rozhodnutím o nariadení predbežného opatrenia. Právna úprava uvedená v ustanovení § 75 ods. 8 Občianskeho súdneho poriadku vytvára priestor na to, aby sa odporca dozvedel o predbežnom opatrení až v okamihu, keď je voči nemu účinné. Z tohto dôvodu nemožno doručovať návrh žalovanému pred nariadením predbežného opatrenia. Námietku miestnej príslušnosti uplatnila sťažovateľka v odvolaní proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia. Ak okresný súd pred rozhodnutím o návrhu skúmal len miestnu príslušnosť podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku a zistil, že výlučná miestna príslušnosť iného okresného súdu nie je daná, pričom žalobkyňa nevystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľka, nemožno sa námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou sťažovateľkou v odvolacom konaní zaoberať, aj keď je odvolanie prvým úkonom, ktorý sťažovateľke patrí. Účelu sledovanému nariadením predbežného opatrenia nemôže zodpovedať postup odvolacieho súdu, ktorý by akceptoval námietku miestnej príslušnosti uplatnenú sťažovateľkou v odvolaní. Záujem na účinnej a rýchlej dočasnej ochrane práv má prednosť pred právom sťažovateľky vyjadriť sa k návrhu a namietať miestnu príslušnosť pred nariadením predbežného opatrenia. Okresný súd zároveň nemá právo skúmať miestnu príslušnosť širšie, ako mu ukladá citované ustanovenie § 105 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 38 ods. 1 listiny nikoho nemožno odňať zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa § 74 ods. 2 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku príslušný na nariadenie predbežného opatrenia je súd, ktorý je príslušný na konanie o veci.

Podľa § 75 ods. 8 druhej vety Občianskeho súdneho poriadku návrh na nariadenie predbežného opatrenia doručí súd ostatným účastníkom až spolu s uznesením, ktorým bolo predbežné opatrenie nariadené.

Podľa § 85 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku všeobecným súdom právnickej osoby je súd, v obvode ktorého má právnická osoba sídlo.

Podľa § 103 Občianskeho súdneho poriadku kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Podľa § 104 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované.

Podľa § 104 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ak ide o nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, súd urobí pre to vhodné opatrenia. Pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak sa nepodarí nedostatok podmienky konania odstrániť, konanie zastaví.

Podľa § 105 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku súd skúma miestnu príslušnosť iba podľa § 88. Ak však navrhovateľ vystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ alebo ak miestnu príslušnosť namieta odporca, súd skúma miestnu príslušnosť aj podľa § 84 až 87. Súd skúma miestnu príslušnosť prv, než začne konať o veci samej. Neskôr ju skúma len na námietku účastníka, ak ju uplatní najneskôr pri prvom úkone, ktorý účastníkovi patrí.

Podľa § 221 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku ak odvolací súd rozhoduje o odvolaní proti uzneseniu o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, zruší rozhodnutie, len ak zastavuje konanie.

Sťažovateľka je presvedčená, že došlo k porušeniu jej základného práva na zákonného sudcu, keď napriek skutočnosti, že námietku miestnej príslušnosti uplatnila včas, teda pri prvom úkone, ktorý jej patril a ktorým bolo odvolanie, krajský súd to nevzal do úvahy a ani najvyšší súd neposkytol ochranu tomuto jej základnému právu.

Podľa názoru predsedu najvyššieho súdu nemožno sa námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou v odvolacom konaní zaoberať, aj keď je odvolanie prvým úkonom, ktorý odporcovi patrí, a preto sťažovateľke ako žalovanej nebolo odňaté základné právo na zákonného sudcu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Z pohľadu ústavného súdu prichodí predovšetkým vo všeobecnej rovine konštatovať, že základné právo na zákonného sudcu treba pokladať za celkom neopomenuteľnú podmienku výkonu súdnej moci, keďže na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na strane druhej predstavuje pre účastníka konania záruku, že na rozhodnutie jeho vecí sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred ustanovených zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného a náhodného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený – pre rôzne dôvody a rozličné účely – výber súdov a sudcov „ad hoc“ (I. ÚS 239/04).

Procesný postup, v ktorom o veci účastníka konania nerozhodol zákonný sudca, resp. súd zriadený v súlade so zákonom, je nezlučiteľný s garanciami vyplývajúcimi z čl. 48 ods. 1 ústavy a rozhodnutie vydané v takomto konaní preto nemôže byť ústavne akceptovateľné (III. ÚS 116/06).

Samotná skutočnosť, že sudcovia konajúci na okresnom súde a krajskom súde boli ustálení ako zákonní sudcovia postupom podľa platného rozvrhu práce, nepostačuje na záver o tom, že naozaj konali ako zákonní sudcovia. Prvoradou podmienkou správneho ustálenia osoby zákonného sudcu je totiž správne ustálenie vecnej, resp. miestnej

príslušnosti konajúceho súdu. Iba taký sudca určený podľa rozvrhu práce, ktorý je sudcom vecne a miestne príslušného súdu ustanoveného zákonom, je zákonným sudcom v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. nezávislým a nestranným sudcom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru (II. ÚS 283/09).

Súd treba považovať za „nesprávne obsadený“ v zmysle § 237 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca, resp. zákonní sudcovia (mutatis mutandis II. ÚS 136/08).

Ďalej považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že nemožno súhlasiť s názorom sťažovateľky, podľa ktorej mohol okresný súd v danej veci z vlastnej iniciatívy skúmať otázku svojej miestnej príslušnosti s poukazom na to, že žalobkyňa vystupovala v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľka. Nie je totiž preukázané, že by okresný súd mal o takejto skutočnosti vedomosť, keďže zrejme na okresnom súde žalobkyňa opätovne v rôznych veciach ako navrhovateľka nevystupovala, pričom vo veci nešlo o niektorý z prípadov miestnej príslušnosti podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku. Rovnako neprichádzalo ani do úvahy, aby okresný súd skúmal miestnu príslušnosť podľa § 84 až § 87 Občianskeho súdneho poriadku, pretože v konaní vedenom okresným súdom sťažovateľka miestnu príslušnosť okresného súdu nenamietala, pričom tak urobiť ani nemohla vzhľadom na to, že o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia sa dozvedela až z doručeného uznesenia okresného súdu a k nemu pripojeného návrhu na nariadenie predbežného opatrenia (§ 75 ods. 8 druhá veta Občianskeho súdneho poriadku).

Treba prisvedčiť právnenému názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého nebolo možné zaoberať sa meritórne v odvolacom konaní námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou sťažovateľkou v odvolaní, aj keď odvolanie bolo prvým úkonom, ktorý vo veci sťažovateľke patril.

Podľa názoru najvyššieho súdu účelu sledovanému nariadením predbežného opatrenia nemôže zodpovedať postup odvolacieho súdu, ktorý by akceptoval námietku miestnej príslušnosti uplatnenú v odvolaní, keďže záujem žalobkyne na účinnej a rýchlej dočasnej ochrane práv má prednosť pred právom sťažovateľky vyjadriť sa k návrhu a namietat miestnu príslušnosť pred nariadením predbežného opatrenia.

Podľa názoru ústavného súdu možnosti meritórne sa zaoberať v odvolacom konaní námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou sťažovateľkou v odvolaní bránilo ustanovenie § 221 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého ak odvolací súd rozhoduje o odvolaní proti uzneseniu o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, zruší rozhodnutie, len ak zastavuje konanie. Toto ustanovenie teda vylučuje možnosť, aby odvolací súd zrušil uznesenie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia z dôvodu, aby vec mohla byť postúpená miestne príslušnému súdu prvého stupňa.

Vzhľadom na dosiaľ uvedené treba konštatovať, že o návrhu žalobkyne na nariadenie predbežného opatrenia rozhodoval miestne nepríslušný okresný súd, pričom vychádzajúc z existujúcej právnej úpravy sťažovateľka nemala nijakú možnosť domôcť sa toho, aby vo veci konal a rozhodol súd miestne príslušný, teda v konečnom dôsledku, aby vo veci konal a rozhodol zákonný sudca.

Podľa § 103 Občianskeho súdneho poriadku kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Zákon však výslovne procesné podmienky neuvádza. Možno však dovodiť, že procesnými podmienkami musia byť také vlastnosti súdu a účastníkov konania, ktoré jedine umožňujú dosiahnuť cieľ občianskeho súdneho konania. K podmienkam konania potom nevyhnutne patrí tiež neexistencia vecných prekážok v konaní. Na strane súdu patria k podmienkam konania také vlastnosti, ktoré sú vymedzením jeho práva a povinnosti vykonávať ako orgán štátu občianske súdne konanie a na základe jeho výsledkov rozhodovať. K týmto vlastnostiam patrí jednak právomoc súdu, ale tiež jeho príslušnosť, a to tak vecná, ako aj funkčná a miestna. K podmienkam konania na strane účastníkov patria také ich vlastnosti, ktoré im umožňujú vystupovať v konaní v postavení účastníkov a ktoré im zároveň umožňujú mať subjektívne procesné práva a povinnosti a svojimi úkonmi ich nadobúdať. Ide o spôsobilosť byť účastníkom konania a o spôsobilosť procesnú. U zástupcov účastníkov konania prichádza do úvahy spôsobilosť byť zástupcom a nutnosť preukázať oprávnenie na zastupovanie. K vecným procesným podmienkam patrí návrh na začatie konania, pokiaľ je podľa zákona podanie tohto návrhu podmienkou začatia konania. Ak súd v prípadoch, kde to zákon dovoľuje, začína konanie bez návrhu, stáva sa procesnou

podmienkou tiež vydanie uznesenia o začatí konania. K takzvaným negatívnym procesným podmienkam, či k prekážkam, patrí prekážka začatého konania (litispencie) a prekážka veci rozsúdenej (rei iudicatae).

Nedostatok procesných podmienok môže byť jednak neodstrániteľný, jednak odstrániteľný. V ustanovení § 104 Občianskeho súdneho poriadku je ustanovené, ako má súd postupovať v prípade, keď zistí neodstrániteľný nedostatok niektorej procesnej podmienky, a v prípade, keď zistí odstrániteľný nedostatok. Neodstrániteľný je nedostatok procesnej podmienky, odstránenie ktorého za danej právnej úpravy nie je možné. Odstrániteľný je taký nedostatok procesnej podmienky, k odstráneniu ktorého môže súd prispieť za eventuálnej súčinnosti s niektorým účastníkom konania.

Zvláštnym prípadom je nedostatok procesnej podmienky miestnej príslušnosti, ktorý nastane za situácie, keď začne konať vo veci miestne nepríslušný súd bez toho, aby k svojej nepríslušnosti prihliadol, pričom účastníci konania námietku miestnej nepríslušnosti pri svojom prvom procesnom úkone neuplatnili. V takomto prípade sa podmienka miestnej príslušnosti považuje pre ďalšie konanie za splnenú.

Vychádzajúc z uvedeného možno ustáliť, že nedostatok procesnej podmienky miestnej príslušnosti je v zásade podľa platnej právnej úpravy odstrániteľným nedostatkom podmienok konania. Osobitnou kategóriou je však konanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia v prípadoch, v ktorých nie je daná miestna príslušnosť podľa § 88 Občianskeho súdneho poriadku, a v prípadoch, ak navrhovateľ nevystupuje v rôznych veciach ako navrhovateľ, pričom odporca v odvolacom konaní námietku miestnej príslušnosti uplatní. V uvedenej procesno-právnej situácii treba nedostatok procesnej podmienky miestnej príslušnosti považovať za neodstrániteľný nedostatok podmienky konania. Tento nedostatok podmienky konania znamená zároveň úplnú negáciu základného práva na zákonného sudcu.

Pri kolízii medzi právom navrhovateľa na účinnú a rýchlu dočasnú ochranu práv a právom odporcu na zákonného sudcu je povinnosťou všeobecných súdov postupovať tak, aby sa poskytla ochrana obom týmto právam. Z ústavnoprávneho hľadiska je totiž

neakceptovateľné, aby právo navrhovateľa na účinnú a rýchlu dočasnú ochranu práv bolo uprednostnené do tej miery, že tým dôjde k úplnému popretiu práva odporcu na zákonného sudcu (*mutatis mutandis* II. ÚS 76/2011).

Inými slovami, ak navrhovateľ podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia na miestne nepríslušný súd, hoci miestna príslušnosť nevyplývala z § 88 Občianskeho súdneho poriadku a navrhovateľ ani nevystupoval v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ, pričom odporca v odvolacom konaní námietku miestnej príslušnosti uplatnil, potom muselo byť konanie bez ďalšieho zastavené pre neodstrániteľný nedostatok podmienky konania. Ak totiž v dôsledku postupu navrhovateľa nebolo možné poskytnúť vôbec ochranu právu odporcu na zákonného sudcu, potom nebolo možné ani poskytnúť ochranu právu navrhovateľa na urýchlené a účinné rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Navrhovateľ teda v uvedenej situácii nesie procesno-právnu zodpovednosť za výsledok konania v prípade, ak sa obráti na miestne nepríslušný súd.

Možno dospieť k záveru, že na základe odvolania sťažovateľky mal krajský súd zvažovať postup podľa § 221 ods. 3 v spojení s § 104 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, čo sa však nestalo. Najvyšší súd toto pochybenie krajského súdu nenapravil.

Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

V zmysle citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Obdo 4/2012 z 31. júla 2012 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku

nálezu). V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný už uvedeným právnym názorom ústavného súdu.

Sťažovateľka požadovala priznať náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 323,49 €.

Ústavný súd jej priznal požadovanú sumu, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2012 (prevzatie a príprava zastupovania a sťažnosť) po 127,16 €. Priznal tiež režijný paušál dvakrát po 7,63 €. Napokon priznal na dani z pridanej hodnoty čiastku 53,91 € (bod 3 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2013